

Handläggare: Lena Alksten
Telefon: 08 508 36 241

Till
Äldrenämnden

Värdegrund inom äldreomsorgen 2013 – lägesrapport

Förvaltningens förslag till beslut

Äldrenämnden godkänner anmälan om lägesrapport – värdegrund inom äldreomsorgen 2013

Eva Frunk Lind
Direktör

Karin Ekdahl Wästberg
Avdelningschef

Sammanfattning

Äldreförvaltningen har erhållit stimulansmedel från Socialstyrelsen för att ta fram värdighetsgarantier samt för att informera om och stimulera till arbete enligt Stockholms stads värdegrund och värdighetsgarantier. Fyra ansökningar om medel har godkänts och äldreförvaltningen har tilldelats 20,5 mkr för ändamålet. Äldreförvaltningen fokuserar arbetet på fyra huvudområden för värdegrundsarbetet.

1. Information om värdegrunden till samtliga medarbetare
2. Utbildning och nätverk för värdegrundsledare
3. Insatser för yrkesgrupper med socialt sammanhållet ansvar
4. Stöd till enheternas eget värdegrundsarbete

Informationsdelen fokuserar på att få ut budskapet om värdegrunden och förklara begreppen samt inspirera till värdegrundsarbete. Delen för värdegrundsledare handlar om att skapa en långsiktigt hållbar struktur för värdegrundsarbete. Den del som kallas insatser för yrkesgrupper med socialt sammanhållet ansvar syftar till att stärka och likställa funktionen över staden samt rusta yrkesgruppen med fördjupade kunskaper om värdegrunden. Genom den fjärde delen avsätts 6,2 mkr för enheternas eget kvalitetsarbete. Medlen ska fördelas ut till de cirka 650 enheter som bedriver äldreomsorg inom Stockholms stad. Varje enhet har möjlighet att

söka en del av medlen och använda dessa till enheternas eget arbete med värdegrunden.

Lägesrapporten avslutas med en beskrivning av uppföljning och utvärdering samt hur fortsatt arbete med värdegrunden planeras.

Bakgrund

Äldreförvaltningen har fått stimulansmedel för att sprida information om Stockholms stads värdegrund och värdighetsgarantier. Värdegrunden för äldreomsorgen beslutades av kommunfullmäktige i mars 2011 och i december 2012 beslutade Kommunfullmäktige om värdighetsgarantierna.

”Äldreomsorgen i Stockholms stad ska präglas av självbestämmande, individualisering och valfrihet. Utformningen av det stöd som ges ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande, trygghet och meningsfullhet.”

Stockholms stads värdighetsgarantier innebär att du:

- har rätt att få information och vägledning när du behöver stöd och omsorg
- är delaktig i den utredning som ligger till grund för det stöd och den omsorg som du blir beviljad
- har rätt att välja och byta bland de utförare som ingår i Stockholms stads valfrihetssystem
- har rätt att påverka på vilket sätt och när stödet ska ges. För att säkerställa din rätt till inflytande upprättas en skriftlig överenskommelse mellan dig och din utförare om hur du vill ha din omsorg, en så kallad genomförandeplan.
- ges möjlighet att ansluta dig till omsorgsdagboken¹ så att du kan följa den dokumentation som skrivs om dig

Värdegrunden och värdighetsgarantierna ska genomsyra allt arbete i äldreomsorgen. Information om värdegrunden ges på äldreförvaltningens samtliga utbildningar och föreläsningar under året. Arbetet med värdegrunden och värdighetsgarantierna är och ska inte vara någon tillfällig satsning utan ska implementeras i det ordinarie arbetet och i den ordinarie strukturen för arbetet på samtliga enheter inom äldreomsorgen i staden. Värdegrunden följer den struktur som beskrivs i gällande författningar om ledningssystem, riktlinjer för personer med demenssjukdom m.m. och kommer utgöra en bas för kvalitetsutvecklingen på

enheterna så den enskilda individen alltid bemöts utifrån sina egna förutsättningar i den unika situationen.

Ärendet

Syftet med ärendet är att ge äldrenämnden en lägesrapport om hur arbetet med att implementera värdegrunden och värdighetsgarantierna fortskrider.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för Utbildning och administration. Rådet för funktionshindersfrågor för socialnämnden, äldrenämnden och överförmyndarnämnden tog del av ärendet vid sammanträdet den 11 april 2013 och Kommunstyrelsens pensionärsråd tog del av ärendet vid sammanträdet den 16 april 2013. Ärendet behandlades på förvaltningsgruppen den 17 april 2013.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner lägesrapporten.

Arbetet med att sprida information och kunskap om stadens värdegrund och värdighetsgarantier har startat.

Förvaltningen har sökt medel från Socialstyrelsen för värdegrundsarbetet i fyra omgångar.

Medel från Socialstyrelsen	Erhållet belopp
Prestationsersättning för införande av värdighetsgarantier 2011	5 092 900
Prestationsersättning för att utformande av minst tre lokala värdighetsgarantier	7 037 821
Statsbidrag för ytterligare insatser för att stödja utvecklingen i värdegrundsarbetet inom äldreomsorgen, Stimulansmedel för att utbilda värdegrundsledare och personal som har en funktion för ett mer sammanhållet socialt ansvar. (Värdegrundsledare och SAS)	5 329 973
Statsbidrag för ytterligare insatser för att stödja utvecklingen i värdegrundsarbetet inom äldreomsorgen (Förstärkta nätverk för värdegrundsledare)	3 049 586
Summa:	20 510 280

Summan av projekten är 20 510 280. Medlen måste användas fram till och med sista december 2013 med undantag av prestationsersättningen för att ta fram lokala värdighetsgarantier som får användas även under 2014.

Hittills har medlen använts till att ta fram värdighetsgarantierna och att förbereda den stora satsning som nu påbörjats.

Huvudtanken för att föra ut budskapet om värdegrunden och värdighetsgarantierna är att alla medarbetare ska få kännedom om att de finns. Därefter ska medarbetarna själva reflektera över vad begreppen innebär för dem och sedan vad de betyder för den unika individen de möter. När de arbetat med de olika perspektiven ska de reflektera över hur värdegrundsarbetet ska kunna förankras i det dagliga arbetet på enheten och hur arbetsplatsen ska försäkra sig om att de lever upp till värdegrund och värdighetsgarantier. Arbetet ska inkluderas i ordinarie mötesstrukturer och inkluderas i de dagliga arbetssätten.

För att använda medlen från Socialstyrelsen på bästa sätt har äldreförvaltningen att arbeta med fyra huvudsakliga delar.

1. Information om värdegrunden till samtliga medarbetare
2. Utbildning och nätverk för värdegrundsledare
3. Insatser för yrkesgrupper med socialt sammanhållet ansvar
4. Stöd till enheternas eget värdegrundsarbete

1. Information

Initialt arbetar äldreförvaltningen med att informera, inspirera och uppmuntra värdegrundsarbete genom att ta fram filmer, inspirationsmaterial och verktyg.

Förvaltningen har tagit fram en box med värdegrundsmaterial som distribueras till alla enheter (650 st) i början av april 2013. Boxen innehåller ett brev från äldredirektören, instruktion om hur boxen ska användas, affischer om värdegrunden, fickfoldrar om värdegrunden, en ask med frågekort om värdegrunden samt en DVD-skiva med en film om värdigt liv och välbefinnande. Äldreborgarrådet inleder filmen med en introduktion av värdegrunden och tre äldre personer som bor på ett vård- och omsorgsboende och en medarbetare berättar om värdigt liv och välbefinnande. Filmen kommer också att läggas ut på en länk på Stockholms stads intranät och på <http://foretag.stockholm.se/foretag>. För att filmen ska vara tillgänglig för alla kommer det att finnas varianter som har teckenspråkstolkning samt en med svensk och en med finsk text.

Materialet i värdegrundsboxen ska användas för att lätt få igång reflektion och diskussion om vad värdigt liv och välbefinnande innebär för de äldre på den egna arbetsplatsen.

Ytterligare tre filmer om värdigt liv och välbefinnande kommer att lanseras under året. De kommer att handla om trygghet i hemtjänsten, värdegrundsledarens roll och visa goda exempel på värdegrundarbete. Stadens värdighetsgarantier kommer också att lyftas fram i samband med den andra filmen. Tillsammans med filmerna kommer det också distribueras informationsmaterial om stadens värdighetsgarantier samt diskussionsunderlag till filmerna. Syftet med filmerna är att inspirera till arbete med värdegrunden samt ge kunskap och redskap hur man kan arbeta med frågorna.

Inspirationskonferenser kommer att anordnas för att sprida information om värdigt liv och välbefinnande inom äldreomsorgen. Under 2013 kommer tre eftermiddagskonferenser med plats för 300-500 medarbetare per tillfälle att anordnas.

En film med fördjupande information om värdigt liv och välbefinnande har tagits fram och filmen ska visas på föreläsningar om värdegrunden samt finnas till hands för de enheter som vill fördjupa sig och att förankra begreppen värdigt liv och välbefinnande ytterligare.

2. Värdegrundsledare

Den andra delen för att föra ut budskapet om värdegrund och värdighetsgarantier samt för att skapa en långsiktigt hållbar struktur för värdegrundarbetet är satsningen på värdegrundsledare. Värdegrundsledare är medarbetare som utses av sin chef till att vara med att driva arbetet med värdegrundsfrågorna på enheten. En värdegrundsledare ska leda en grupp på upp till 20 medarbetare.

Värdegrundsledaren ska ha regelbundna möten med medarbetarna för reflektion och diskussion om hur enheten ska arbeta enligt värdegrunden och för att uppnå värdighetsgarantierna.

Nätverk kommer att anordnas för värdegrundsledarna för att de ska få stöd och redskap för sitt uppdrag. För att ta reda på vad värdegrundsledarna behöver för stöd och material i nätverken har ett textnätverk startat.

Äldreförvaltningen har tagit fram en högskoleutbildning om 7,5 poäng för värdegrundsledare på Karolinska institutet. Den första kursen för har startat och ytterligare två kursstarter är planerade till hösten. Kursen är en distansutbildning

som har två obligatoriska träffar och sedan bedrivs via undervisning på webben. Kursen pågår i modifierad kvartsfart under 14 veckor. Syftet med kursen är att ge värdegrundsledaren fördjupad kunskap i ämnet och verktyg för att kunna driva värdegrundsarbete på sin arbetsplats.

3. Insatser för yrkesgrupper med socialt sammanhållet ansvar

Insatser i form av möten och föreläsningar planeras för att de personer som arbetar med ett mer sammanhållet ansvar för sociala frågor inom äldreomsorgen. De medarbetare som avses är de som arbetar som verksamhetscontrollers, kvalitetsutvecklare, utvecklingssekreterare med flera. Socialstyrelsen benämner yrkesgrupperna som SAS, personal med socialt sammanhållet ansvar.

Syftet med insatserna är att de ska få verktyg att säkerställa och tydliggöra hur enheternas kvalitetsarbete, system för dokumentation och övriga ledningssystem verkar för att äldre med insatser från äldreomsorgen får ett värdigt liv och kan känna välbefinnande.

Sambandet mellan stadens kvalitetsfrågor, system för synpunkter och klagomål, lex Sarah, kvalitetsuppföljning och stadens värdegrund och värdighetsgarantier ska tydliggöras.

4. Enheternas eget värdegrundsarbete

Det pågår redan mycket gott värdegrundarbete på många enheter inom Stockholms stad och flera privata vårdgivare har utvecklat eget material som de använder för att föra diskussioner om värdigt liv och välbefinnande.

För att uppmuntra enheternas eget arbete med värdegrunden och värdighetsgarantierna kommer äldreförvaltningen ge alla enheter möjligheter att söka medel som de själva väljer hur de vill använda för att utveckla arbetet med värdegrund och värdighetsgarantier. Äldreförvaltningen avsätter 6,2 mkr av stimulansmedlen för detta ändamål. Det innebär cirka 9 500 kronor per enhet om alla 650 enheter söker medlen.

Uppföljning och utvärdering

Arbetet med värdegrunden och värdighetsgarantierna ska bidra till att den enskilde äldre upplever att de har möjlighet att leva ett värdigt liv och att de har möjlighet att känna välbefinnande. Insatserna behöver följas upp och utvärderas.

Alla enheter som arbetar i Stockholms stads regi ska i samband med verksamhetsuppföljningen 2013 i stadens integrerade system för ledning och styrning beskriva hur de säkerställer att äldreomsorgens myndighetsutövning och

kommunala utförare arbetar i enlighet med Stockholms stads värdegrund och värdighetsgarantier.

Ett samarbete mellan äldreförvaltningen och stadsledningskontoret har inletts för att få fram en indikator för värdegrundsarbetet till år 2014.

I förfrågningsunderlag och avtal med privata utförare framgår att enheterna ska arbeta enligt Stockholms stads värdegrund och värdighetsgarantier och vid avtalsuppföljningarna är frågan med som en viktig del.

Värdegrundsarbetet på enheterna uppmärksammas också vid inspektionsenhetens anmälda och oanmälda besök och vid återkoppling till enheterna hänvisar inspektionsenheten till framtaget material och utbildning.

Arbetet med värdegrunden och värdighetsgarantierna ska kopplas till äldreförvaltningens övriga projekt. Ett samarbete har inletts med stadsledningskontorets projekt för att utveckla den individuella kvalitetsuppföljningen.

För att få en bild av resultatet av utbildningen till värdegrundsledare har äldreförvaltningen anlitat en person som ska utvärdera kursen genom att intervjua samtliga studenter och deras chefer i första omgången av kursen. Det ska också vara möjligt att följa upp samma personer och resultatet av kursen ett år senare.

Framtiden

För att nå ut till alla medarbetare inom projektiden kommer de flesta insatserna att genomföras under 2013. Utbildningen till värdegrundsledare, 7,5 hp, pågår hela 2014. Totalt omfattar den 250 studenter som utbildas till värdegrundsledare.

Under 2014 kommer äldreförvaltningen att fortsätta stimulera värdegrundsarbetet genom att inspirera med föreläsningar och fortsätta med nätverk för värdegrundsledare samt med att ta fram och presentera goda som kan spridas över staden. Äldreförvaltningen kommer att fortsätta söka medel som avsätts för värdegrundsarbetet.